

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรเป้าหมาย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีประชากรเป้าหมาย ได้แก่

ก. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของวัดอุดมคงคาคีรีเขต ได้แก่ พระสงฆ์ แม่ชี สามเณร ในวัดอุดมคงคาคีรีเขต คณะกรรมการ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโสกใหญ่ ตำบลโพธิ์ชัย กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น บ้านคอนแก่นเต่าและบ้านโสกน้ำขุ่น ตำบลนางาม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น และชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัด จากทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโสกใหญ่ บ้านโสกน้ำขุ่นและบ้านคอนแก่นเต่า

ข. เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ พัฒนาการและเจ้าหน้าที่จากองค์กรนานาชาติเพื่อร่วมกันพัฒนา

3.1.2 การสุ่มตัวอย่าง

ก. การศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน ทั้ง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านโสกใหญ่ บ้านคอนแก่นเต่า และบ้านโสกน้ำขุ่น มีคหบดีวัด ชาวบ้านจากทั้ง 3 หมู่บ้านและสัมภาษณ์พระสงฆ์ แม่ชี ที่อยู่ในวัดอุดมคงคาคีรีเขต

ข. การศึกษาเชิงปริมาณในกลุ่มของพระสงฆ์ แม่ชี และสามเณร ใช้วิธีการสัมภาษณ์จากวัดอุดมคงคาคีรีเขตทั้งหมด ส่วนของคณะกรรมการหมู่บ้านเลือกจากคณะกรรมการที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดจากหมู่บ้านที่อยู่รอบเขตวัดทั้ง 3 หมู่บ้าน 7 ละ 10 คน รวม 30 คน ได้แก่ บ้านโสกใหญ่ ตำบลโพธิ์ชัย กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย จังหวัดขอนแก่น บ้านโสกน้ำขุ่นและบ้านคอนแก่นเต่า ตำบลนางาม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ส่วนกลุ่มชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดสัมภาษณ์จากชาวบ้านทั้ง 3 หมู่ คือ บ้านโสกใหญ่ บ้านคอนแก่นเต่า และบ้านโสกน้ำขุ่น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 30 จากจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมดของแต่ละหมู่บ้านคิดเป็นทั้งหมด 60 คน

3.2 หน่วยในการวิเคราะห์

3.2.1 หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

การศึกษาการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยสถาบันศาสนา ใช้หน่วยของการวิเคราะห์เป็นระดับบุคคล และระดับกลุ่ม โดยเน้นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.3.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ใช้แนวทางสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อช่วยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของวัดอุดมคงคาคีรีเขต ใช้การสังเกต (Observation) การอภิปรายกลุ่ม (Groups Discussion) และใช้ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) จากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของวัดอุดมคงคาคีรีเขต รวมทั้งใช้วิธีการเดินสำรวจพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพทางกายภาพของวัด และชนิดของพันธุ์ไม้ที่อยู่ในบริเวณวัดอุดมคงคาคีรีเขต ตำบลนางาม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

3.3.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) เพื่อช่วยเก็บข้อมูลและใช้ในการวิเคราะห์บทบาทของผู้เข้าร่วมกิจกรรมวัดอุดมคงคาคีรีเขตในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพวัดบทบาทที่มีต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามสถานการณ์ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 บทบาทของพระสงฆ์ที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในวัดอุดมคงคาคีรีเขต

ส่วนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เก็บจากกรรมการทั้งหมดของทั้ง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านโสกใหญ่ บ้านโสกน้ำย่น และบ้านดอนแก่นเต่า

ส่วนที่ 3 บทบาทของชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการป่าไม้ในวัดอุดมคงคาคีรีเขต จากชาวบ้าน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโสกใหญ่ บ้านโสกน้ำย่น และบ้านดอนแก่นเต่า

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมวัดอุดมคงคาคีรีเขตที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

หลังจากการสร้างแบบสัมภาษณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแล้ว ยังนำไปทดสอบ (Pretest) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่วัดป่าสามัคคีสันติธรรม ตำบลบ้านเหล่า อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะการดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของวัด รูปแบบที่คล้ายคลึงกับวัดอุดมคงคาคีรีเขต โดยการสุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นพระ แม่ชี คณะกรรมการ และชาวบ้าน จำนวน 50 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+

เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) หรือค่า $= .85$ มีความเชื่อมั่นสามารถนำแบบทดสอบไปใช้ได้ ซึ่งได้แบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทบาทของพระสงฆ์ แม่ชี และสามเณร ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้วัด ในด้านบทบาทในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บทบาทในการพัฒนาและปลูกสร้างทรัพยากรป่าไม้ บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ส่วนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้วัดในด้านบทบาทในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บทบาทในการจรรโลงประเพณีและความเชื่อเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บทบาทในการพัฒนาและปลูกสร้างทรัพยากรป่าไม้ บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ส่วนที่ 3 บทบาทของชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของวัด บทบาทในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บทบาทในการจรรโลงประเพณีและความเชื่อเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เรื่องการเข้าร่วมกิจกรรม การเข้าร่วมการวางแผน การเข้าร่วมการใช้ประโยชน์ ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมวัดอุดมคงคาคีรีเขตต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนและค่าเฉลี่ยเหมือนกันทุกเรื่อง

3.3.2.1 เกณฑ์ในการให้ค่าคะแนนกิจกรรม

การปฏิบัติกิจกรรม	ค่าคะแนน
ปฏิบัติมาก	4
ปฏิบัติบางครั้ง	3
ไม่ค่อยปฏิบัติ	2
ไม่ได้ปฏิบัติเลย	1
ความคิดเห็น	ค่าคะแนน
เห็นด้วย	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่แน่ใจ	1

3.3.2.2 เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
0-10	น้อย
11-15	ปานกลาง
16-20	มาก

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

3.4.1 การค้นคว้าเอกสาร ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น เอกสารจากวัดอุดมคงคาคีรีเขต เอกสารจากองค์การนาชาตเพื่อร่วมกันพัฒนา และ เอกสารจากป่าไม้เขตขอนแก่น

3.4.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ตลอดระยะเวลา 1 ปี (พ.ศ.2537-2538) ผู้วิจัยได้เข้าไปทำงานอยู่ในพื้นที่ 3-4 วันต่อสัปดาห์ โดยการเข้าไปสัมภาษณ์ผู้รู้ที่อยู่ในพื้นที่ รวมทั้งทำการสำรวจสภาพทางกายภาพของวัดที่เกี่ยวข้องชนิดของป่าไม้ที่อยู่ในวัด สังเกตกิจกรรมการดำเนินการภายในวัด เช่น การดูแลรักษาต้นไม้ การทำความสะอาด ฯลฯ ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้ เข้าไปทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.5 การวิเคราะห์และการเสนอข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วนำมาจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ศึกษาวิจัย จากนั้นจึงประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกัน แล้วคิดความหมายและวิเคราะห์ตามความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้มาเน้นการวิเคราะห์เชิงความเป็นเหตุเป็นผลของเหตุการณ์และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปอธิบายปรากฏการณ์

3.5.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/Pc+ (Statistical Package for The Social Sciences) เพื่อเสนอค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายและเปรียบเทียบ

3.6 สถานที่และระยะเวลาที่ศึกษาวิจัย

สถานที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ วัดอุดมคงคาคีรีเขต ตำบลนางาม อำเภอฆ้องชัย จังหวัดขอนแก่น การศึกษาครั้งนี้ใช้เวลา 10 เดือน คือตั้งแต่เดือนเมษายน 2537 ถึงเดือนมกราคม 2538

3.7 รายงานผลการวิจัย

ผู้ศึกษานำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณาวิเคราะห์ (Analysis Description) ประกอบ